

Rekomandimi CM/Rec(2024)4 i Komitetit të Ministrave drejtuar shteteve anëtare mbi luftën kundër krimit të urrejtjes

*(Miratuar nga Komiteti i Ministrave më 7 maj 2024
në mbledhjen e 1498-të të Zëvendësministrave)*

Parathënie

Komiteti i Ministrave, sipas kushteve të nenit 15.b të Statutit të Këshillit të Evropës (ETS nr. 1),

Duke pasur parasysh se shtetet anëtare të Këshillit të Evropës kanë marrë përsipër të sigurojnë të drejtat dhe liritë e parashikuara në Konventën për Mbrojtjen e të Drejtave të Njeriut dhe Lirive Themelore (ETS nr. 5, "Konventa") për këdo brenda juridiksionit të tyre dhe që të drejtat dhe liritë janë universale, të pandashme, të ndërruar dhe të ndërlidhura;

Duke theksuar se krimi i urrejtjes kërcënon vetë bazën e shoqërive demokratike dhe sundimin e ligjit në atë që vepra të tilla janë një kërcënim për vlerat demokratike, stabilitetin shoqëror dhe paqen, dhe një sulm ndaj parimeve themelore të barazisë dhe dinjitetit njerëzor të mbrojtura nga Konventa dhe instrumente të tjera ndërkombëtare si dhe sipas ligjit të brendshëm;

Duke theksuar gjithashtu se krimi i urrejtjes është një lloj krimi veçanërisht i rëndë, i cili është shkatërrues i të drejtave dhe lirive themelore të individëve dhe aftësisë së tyre për t'i gëzuar këto të drejta, dhe rrezikon sigurinë e individëve dhe grupeve të vëna në shënjestër nga krimi i urrejtjes;

Duke njohur ndikimin e krimit të urrejtjes dhe dëmin e pësuar nga viktimat, komunitetet e tyre dhe shoqërisë në tërësi;

Duke qenë të vetëdijshëm se individët dhe grupet mund të jenë në shënjestër të krimit të urrejtjes për arsye të ndryshme, ose mbi baza të ndërlidhura, dhe duke pranuar se disa individë dhe grupe kanë nevojë për mbrojtje dhe mbështetje të veçantë për të siguruar aksesin e tyre efektiv në drejtësi, pa dëmtuar të drejtat e të tjerëve;

Duke pranuar se urrejtja mund të manifestohet me shkallë të ndryshme ashpërsie, duke filluar nga stigmatizimi dhe diskriminimi i përditshëm, mikroagresionet dhe abuzimet verbale, te dhuna, terrorizmi, krimet e luftës dhe gjenocidi dhe, në këtë kontekst, duke kujtuar dispozitat dhe duke vënë në dukje rëndësinë e Rekomandimit CM/Rec(2022)16 të Komitetit të Ministrave drejtuar shteteve anëtare për luftën kundër gjuhës së urrejtjes;

Duke pasur parasysh detyrimet e shteteve anëtare sipas Konventës, siç interpretohen në praktikën gjyqësore të Gjykatës Evropiane të të Drejtave të Njeriut ("Gjykata"), për t'i siguruar të gjithëve brenda juridiksionit të tyre të drejtat dhe liritë e përcaktuara në Konventë;

Duke qenë gjithashtu të vetëdijshëm se mbrojtja efektive e të drejtave të tilla kërkon, në varësi të rrethanave dhe si çështje e detyrimeve pozitive, një përgjigje të përshtatshme penale kur veprat në fjalë përbëjnë vepër penale, dhe duke rikujtuar në këtë drejtim praktikën gjyqësore të Gjykatës dhe Rekomandimet e Përgjithshme të Politikave (GPR) të Komisionit Evropian kundër Racizmit dhe Intolerancës (ECRI), veçanërisht GPR-të nr. 7 dhe nr. 15;

Duke vënë në dukje nevojën për të formuluar përgjigje të tilla të ligjit penal në një mënyrë që të jenë në përputhje me nenin 6 (e drejta për një gjykim të drejtë) dhe nenin 7 (parimi i ligjshmërisë) të Konventës, dhe në veçanti duke siguruar që ligji penal të mos interpretohet gjerësisht në dëm të të akuzuarit;

Duke pranuar se nuk ka një përkufizim ndërkombëtar detyrues për krimin e urrejtjes, se shtetet kanë qasje të ndryshme kur trajtojnë krimin e urrejtjes dhe se mungesa e një kuptimi dhe reagimi të përbashkët mund të kontribuojë në qasje të fragmentuara dhe të papajtueshme nga shtetet anëtare, të cilat mund të çojnë në mbrojtje të pabarabartë të viktimave të krimit të urrejtjes;

Duke njohur rëndësinë e respektimit dhe të mbrojtjes së të drejtave të viktimave në përputhje me Rekomandimin CM/Rec(2023)2 të Komitetit të Ministrave drejtuar shteteve anëtare për të drejtat, shërbimet dhe mbështetjen për viktimat e krimit, dhe duke qenë të vetëdijshëm për traumat dhe stigmatizimin kur mbështesni ata që janë prekur nga krimi i urrejtjes, si dhe nevoja për mbështetje të synuar dhe të specializuar në këtë fushë;

Duke kujtuar gjithashtu rëndësinë e qasjeve të përgjegjshme gjinore për trajtimin e krimit të urrejtjes në përputhje me Konventën e Këshillit të Evropës për Parandalimin dhe Luftimin e Dhunës ndaj Grave dhe Dhunës në Familje (CETS nr. 210, "Konventa e Stambollit"), Rekomandimin CM/Rec(2010)5 të Komitetit të Ministrave drejtuar shteteve anëtare për masat për të luftuar diskriminimin në bazë të orientimit seksual ose identitetit gjinor, Rekomandimin CM/Rec(2019)1 të Komitetit të Ministrave drejtuar shteteve anëtare për parandalimin dhe luftimin e seksizmit dhe Rekomandimin e Përgjithshëm të Politikave (GPR) nr. 17 të ECRI-t për parandalimin dhe luftimin e intolerancës dhe diskriminimit ndaj personave lezbike, homoseksualë, biseksualë, transgjinorë dhe interseks;

Duke vlerësuar rolin jetësor të luajtur nga një gamë e gjerë palësh të interesuara, veçanërisht nga organizatat e shoqërisë civile, në adresimin e urrejtjes dhe mbështetjen e raportimit të saj;

Duke qenë të vetëdijshëm se krimi i urrejtjes mund të kryhet edhe nga agjentë të shtetit, të cilët kanë për detyrë të mbrojnë njerëzit nga krimi i urrejtjes, që përbën një shkelje shumë të rëndë të Konventës dhe të së drejtës ndërkombëtare;

Duke mos pranuar abuzimin e internetit për qëllime të përgatitjes, lehtësimit ose kryerjes së krimit të urrejtjes, duke pasur parasysh Konventën për krimin kibernetik (ETS nr. 185), Protokollin e Parë Shtesë të saj në lidhje me kriminalizimin e akteve të natyrës raciste dhe ksenofobike të kryera përmes sistemeve të kompjuterit (ETS nr. 189) dhe Protokollin e Dytë Shtesë të saj mbi bashkëpunimin e zgjeruar dhe paraqitjen e provave elektronike (CETS nr. 224), si dhe Rekomandimin e Përgjithshëm nr. 1 mbi dimensionin dixhital të dhunës ndaj grave, miratuar nga Grupi i Ekspertëve për Veprim kundër Dhunës ndaj Grave dhe Dhunës në Familje (GREVIO);

Duke u mbështetur në standardet ekzistuese ndërkombëtare të të drejtave të njeriut, traktatet e Këshillit të Evropës dhe instrumentet e tjera përkatëse për vendosjen e standardeve, në veçanti:

- Konventën e Kombeve të Bashkuara për të Drejtat e Personave me Aftësi të Kufizuara;
- Rekomandimin CM/Rec(2008)11 të Komitetit të Ministrave drejtuar shteteve anëtare mbi rregullat evropiane për shkelësit e mitur të ligjit që i nënshtrohen sanksioneve ose masave dhe udhëzimeve të Komitetit të Ministrave të Këshillit të Evropës për drejtësinë miqësore ndaj fëmijëve (2010);
- Rekomandimin CM/Rec(2009)10 të Komitetit të Ministrave drejtuar shteteve anëtare mbi strategjitë e integruara kombëtare për mbrojtjen e fëmijëve nga dhuna;
- Rekomandimin CM/Rec(2018)8 të Komitetit të Ministrave drejtuar shteteve anëtare në lidhje me drejtësinë restauruese në çështjet penale; dhe
- Rekomandimin CM/Rec(2023)2 të Komitetit të Ministrave drejtuar shteteve anëtare për të drejtat, shërbimet dhe mbështetjen për viktimat e krimit;

Duke u mbështetur në praktikën gjyqësore përkatëse të Gjykatës Evropiane të të Drejtave të Njeriut si dhe në gjetjet dhe rekomandimet e organeve monitoruese të Këshillit të Evropës;

Duke përfunduar, në bazë të konsideratave të mësipërme, dhe duke pasur parasysh faktin se krimi i urrejtjes është një sulm i thellë mbi universalitetin e të drejtave të njeriut dhe harmoninë shoqërore, atëherë nevojitet një qasje gjithëpërfshirëse me shumë palë të interesuara për të parandaluar dhe luftuar krimin e urrejtjes, që përfshin një strategji të arsyetuar dhe një grup të gjerë masash ligjore dhe politike që marrin parasysh si duhet situatat specifike dhe kontekstet më të gjera, Rekomandon që qeveritë e shteteve anëtare:

1. të marrin të gjitha masat e nevojshme dhe t'i përkushtojnë burime të mjaftueshme për të siguruar zbatimin e shpejtë dhe të plotë të parimeve dhe udhëzimeve të bashkangjitura këtij rekomandimi

për të parandaluar dhe luftuar krimin e urrejtjes dhe për të ofruar informacion, mbështetje dhe akses në drejtësi për viktimat e krimit të urrejtjes;

2. të angazhohen me palët përkatëse të interesuara, duke përfshirë organizatat e shoqërisë civile, organet e barazisë, ofruesit e specializuar të mbështetjes për viktimat dhe institucionet kombëtare të të drejtave të njeriut, dhe të ndërmarrin veprimet e duhura për të mbështetur aktorët kryesorë të adresuar në shtojcën e këtij rekomandimi në miratimin e masave përkatëse;
3. të sigurojnë që legjislacioni, politikat dhe masat e tjera të monitorohen dhe rishikohen nëpërmjet mbledhjes, analizës dhe publikimit të të dhënave të ndara në të gjithë sistemin e drejtësisë penale, duke përfshirë mbështetjen e viktimave, për qëllime të vlerësimit të efektivitetit të zbatimit të këtij legjislacioni, politikave dhe masave të tjera dhe ndikimi i tyre në parandalimin dhe luftimin e krimit të urrejtjes;
4. të promovojnë qëllimet e këtij rekomandimi në nivel vendor, rajonal, kombëtar, evropian dhe ndërkombëtar duke u angazhuar në dialog dhe bashkëpunim me të gjitha palët e interesuara përkatëse për t'i arritur këto qëllime, duke përfshirë adresimin e nxitësve të krimit të urrejtjes, masat për parandalimin e krimit të urrejtjes dhe zbutjen e ndikimit të tij;
5. ta përkthejnë këtë rekomandim në gjuhët kombëtare, rajonale dhe të pakicave sa më shumë që të jetë e mundur, ta shpërndajnë atë sa më gjerë që të jetë e mundur nëpërmjet autoriteteve kompetente dhe palëve të interesuara përkatëse dhe të sigurojnë që rekomandimi të jetë i aksesueshëm për personat me aftësi të kufizuara, nëpërmjet të gjitha mjeteve të disponueshme;
6. të rishikojnë rregullisht gjendjen e zbatimit të këtij rekomandimi me synimin për të rritur ndikimin e tij dhe të informojnë Komitetin e Ministrave për masat e marra nga shtetet anëtare dhe palët e tjera të interesuara, progresin e arritur dhe mangësitë e mbetura pesë vjet pas miratimit të tij.

Shtojca e Rekomandimit CM(2024)4 të Komitetit të Ministrave drejtuar shteteve anëtare për luftën kundër krimit të urrejtjes.

Parimet dhe udhëzimet për një qasje gjithëpërfshirëse për të luftuar krimin e urrejtjes

Fushëveprimi, përkufizimi dhe qasja

1. Qëllimi i parimeve dhe udhëzimeve të mëposhtme është të ndihmojë shtetet anëtare dhe palët e tjera përkatëse të interesuara në zhvillimin dhe zbatimin e masave që synojnë parandalimin dhe luftimin e krimit të urrejtjes në një mënyrë gjithëpërfshirëse brenda kornizës së të drejtave të njeriut, demokracisë dhe sundimit të ligjit, dhe për të shmangur qasje të fragmentuara për parandalimin dhe luftimin e krimit të urrejtjes.
2. Për qëllimet e këtij rekomandimi, “krim urrejtjeje” kuptohet si një vepër penale e kryer me një element urrejtjeje bazuar në një ose më shumë karakteristika ose status personal aktual ose të perceptuar, ku:
 - a. “urrejtja” përfshin njëanshmëri, paragjykime ose përbuzje;
 - b. “karakteristikat ose statusi personal” përfshin, por nuk kufizohet në, “racën”,¹ ngjyrën, gjuhën, fenë, kombësinë, origjinën kombëtare ose etnike, moshën, paaftësinë, seksin, gjininë, orientimin seksual, identitetin dhe shprehjen gjinore dhe karakteristikat gjinore.²

¹ Megenëse të gjitha qeniet njerëzore i përkasin të njëjtës specie, Komiteti i Ministrave hedh poshtë, ashtu si dhe ECRI, teoritë e bazuara në ekzistencën e “racave” të ndryshme. Megjithatë, në këtë dokument, termi “racë” përdoret për të siguruar që ata persona që përgjithësisht dhe gabimisht perceptohen që “i përkasin një race tjetër” nuk përjashtohen nga mbrojtja e parashikuar nga legjislacioni dhe zbatimi i politikave për të parandaluar dhe për të luftuar krimin e urrejtjes.

² Në përputhje me nenin 10.2.c të Rregullores së Punës për mbledhjet e zëvendësministrave, Republika e Bullgarisë rezervon të drejtën e qeverisë së saj të respektojë ose jo paragrafin 2.b të Shtojcës së Rekomandimit CM/Rec(2024)4 të Komitetit të Ministrave drejtuar shteteve anëtare për luftën kundër krimit të urrejtjes. Sipas vendimit nr. 13/2018 të Gjykatës Kushtetuese, termi “identitet gjinor” është i papajtueshëm me rendin juridik të Republikës së Bullgarisë.

3. Shtetet anëtare duhet të sigurojnë që, në trajtimin e krimit të urrejtjes në një nivel legjislativ, politik ose operacional, ata marrin parasysh se krimi i urrejtjes mund të lidhet me disa karakteristika ose statuse personale të ndërthurura, dhe se manifestime të tilla të krimit të urrejtjes shpesh çojnë në një ndikim më të madh tek viktimat.
4. Kur zhvillojnë dhe zbatojnë politika, legjislacione, strategji ose plane veprimi kundër krimit të urrejtjes, shtetet anëtare duhet t'i kushtojnë vëmendjen e duhur rëndësisë që:
 - a. të jenë të vetëdijshëm për format e ndryshme të dëmit të shkaktuar nga krimi i urrejtjes ndaj viktimave, komunitetit ose grupit të cilit viktimat i përket ose perceptohet se i përket ose përfaqëson, apo ndaj personave të tjerë që ndajnë karakteristikat ose statusin personal me atë të viktimës, dhe ata që janë të lidhur me viktimën ose mbështesin viktimën;
 - b. të njohin dëmin që krimi i urrejtjes u shkakton shoqërive pluraliste dhe demokratike, të cilat mund të çojnë në përkeqësim të ndarjeve sociale dhe tensioneve ndërgrupore ose ndëretnike;
 - c. të dallojnë se krimi i urrejtjes mund të kryhet si në internet ashtu edhe jashtë internetit;
 - d. të kenë një qasje bashkëpunuese të bazuar në prova, ndërsektoriale dhe shumësektoriale për hartimin e politikave, e cila njeh rëndësinë e shoqërisë civile në këtë drejtim, me theks të veçantë në nevojën që politika të tilla të jenë “të informuara për traumën” dhe të bazuara në parimin e aksesit universal, me referencë të veçantë për nevojën për një qasje, e cila është e ndjeshme dhe e përgjegjshme ndaj gjinisë, aftësisë së kufizuar dhe karakteristikave të tjera të mbrojtura;
 - e. të sigurojnë një përgjigje penale të përshtatshme ndaj krimit të urrejtjes, duke pasur parasysh ndikimin e saj tek individët, grupet dhe shoqëria në përgjithësi;
 - f. të sigurojnë dhe promovojnë aksesin në drejtësi për viktimat e krimit të urrejtjes, duke përfshirë vënien në dispozicion të mbështetjes, asistencës dhe mbrojtjes të synuar dhe të specializuar për ta, si dhe vendosjen e masave për të inkurajuar raportimin, duke siguruar njëkohësisht që një mbështetje e tillë të jetë e disponueshme pavarësisht nëse viktimat angazhohet apo jo me sistemin e drejtësisë penale;
 - g. është e nevojshme që sistemi i drejtësisë penale të identifikojë, adresojë dhe të marrë masa për të eliminuar çdo paragjykim dhe diskriminim institucional me qëllim që të luftohet mosndëshkimi, të rritet besimi i viktimave në atë sistem dhe të përmirësohen përvojat e atyre që angazhohen me sistemin;
 - h. të zhvillojnë masat zbatuese për të mbështetur legjislacionin dhe kërkesat për politika, strategji dhe plane veprimi për të mbështetur dhe funksionalizuar legjislacionin për krimet e urrejtjes;
 - i. të respektojnë standardet e mbrojtjes së të dhënave.

Parimet bazë

5. Parandalimi dhe luftimi i krimit të urrejtjes, qoftë në internet apo jashtë internetit, kërkon një qasje gjithëpërfshirëse dhe të shumëanshme, e cila kërkon që ata që punojnë në institucionet publike të bashkëpunojnë dhe të bashkërendojnë në mënyrë efektive me njëri-tjetrin, si dhe me organizatat e shoqërisë civile dhe ato që i përkasin dhe punojnë me grupet në rrezik që vihen në shënjestër nga krimi i urrejtjes, për qëllime të kuptimit, reagimit, parandalimit dhe luftimit të krimit të urrejtjes.
6. Shtetet anëtare duhet të sigurojnë që të ekzistojnë dispozita ligjore efektive, proporcionale dhe bindëse për të parandaluar dhe luftuar krimin e urrejtjes dhe për t'iu përgjigjur ngjarjeve të krimit të urrejtjes. Dispozita të tilla duhet të parashikohen në ligjin penal, të jenë në përputhje me parimet e ligjshmërisë dhe proporcionalitetit, dhe t'i bashkëngjitin veprës penale pasoja të prekshme juridike. Përgjigjet e ligjit penal ndaj krimit të urrejtjes duhet të hartohen dhe zbatohen në mënyrë të barabartë me respektimin e duhur për të drejtat e viktimave, në përputhje me paragrafët 13 deri në 16 më poshtë.
7. Për këtë qëllim, shtetet anëtare duhet të sigurojnë zbatimin efektiv të ligjit penal, duke përfshirë këtu dhënie përparësie demaskimit të elementit të urrejtjes së një krimi, pasi ky është elementi përbërës që e dallon krimin e urrejtjes nga veprat e tjera penale.

8. Shtetet anëtare duhet të zhvillojnë, miratojnë dhe zbatojnë një strategji gjithëpërfshirëse dhe të bazuar në prova, e cila përfshin një qasje të gjerë të sistemit dhe të informuar nga trauma për të luftuar krimin e urrejtjes, e cila është e ndjeshme dhe e përgjegjshme ndaj gjinisë, aftësisë së kufizuar dhe karakteristikave të tjera të mbrojtura. Vëmendje e veçantë duhet t'i kushtohet çështjeve të tilla si parandalimit, monitorimit, rritjes së ndërgjegjësimit dhe trajnimit, si dhe mbështetjes dhe mbrojtjes së viktimave të krimit të urrejtjes. Një qasje e tillë mund të arrihet nëpërmjet një plani veprimi ose si pjesë e një përpjekjeje më të gjerë për të luftuar urrejtjen, diskriminimin ose ekstremizmin, si dhe, për shembull, duke përfshirë përpjekjet e bëra në përputhje me paragrafin 5 të Rekomandimit CM/Rec(2022)16 mbi luftimin e gjuhës së urrejtjes.
9. Shtetet anëtare duhet të vendosin sisteme dhe mekanizma efektivë mbështetës për ata që preken nga krimi i urrejtjes, duke përfshirë futjen e një game të gjerë mbështetjeje të përshtatshme dhe efektive psikologjike, psikosociale, mjekësore, financiare dhe ligjore, e cila është e ndjeshme dhe e përgjegjshme ndaj gjinisë, aftësisë së kufizuar dhe karakteristikave të tjera të mbrojtura.
10. Ata në pozita të pushtetit ose të autoritetit duhet të jenë të vetëdijshëm për përgjegjësitë e tyre, të përpiqen të parandalojnë dhe të luftojnë paragjykimet dhe diskriminimin individual dhe institucional, dhe të nxisin një shoqëri gjithëpërfshirëse e cila promovon parimet e të drejtave të njeriut, duke përfshirë, *ndër të tjera*, funksionalizimin e parimeve të Rekomandimit të Përgjithshme të Politikave (GPR) nr. 11 të ECRI-t përmes karakteristikave të ndryshme të mbrojtura. Ata gjithashtu duhet të marrin parasysh Rekomandimin CM/Rec(2019)1 të Komitetit të Ministrave drejtuar shteteve anëtare për parandalimin dhe luftimin e seksizmit dhe, në përputhje me Rekomandimin CM/Rec(2022)16, të sigurojnë që autoritetet ose institucionet publike të parandalojnë dhe të luftojnë gjuhën e urrejtjes dhe përhapjen e saj, dhe të promovojnë përdorimin e gjuhës, fjalës dhe sjelljeve gjithëpërfshirëse.

Mbështetja e viktimave

11. Shtetet anëtare duhet t'u ofrojnë viktimave të krimit të urrejtjes akses në shërbime mbështetëse të specializuara dhe të synuara, pavarësisht nëse ato përvoja të viktimizimit raportohen apo jo në polici. Kur bëhet një raportim, një mbështetje e tillë duhet të vazhdojë të jetë e disponueshme pas hetimit ose përfundimit të çdo procedimi të drejtësisë penale.
12. Shtetet anëtare duhet të njohin rëndësinë e veçantë të vendosjes së masave që marrin parasysh mënyrën e ndryshme cilësore, në të cilën vepron viktimizimi ndërsektorial dhe të përshtatin masat e mbështetjes së viktimave në përputhje me rrethanat.
13. Shtetet anëtare duhet të ndërmarrin një qasje gjithëpërfshirëse për krijimin e një mjedisi mbështetës, pa paragjyqime, të aksesueshme, të sigurt dhe mikpritëse në të gjitha fazat e procesit të drejtësisë penale që trajton në mënyrë të përshtatshme nevojat dhe të drejtat e viktimës, dhe është e ndjeshme dhe e përgjegjshme ndaj gjinisë, aftësisë së kufizuar dhe karakteristikave të tjera të mbrojtura, duke:
 - a. siguruar që viktimat të mbahen të informuara për ecurinë e çështjes së tyre, të dëgjohen dhe të ndihmohen për të marrë pjesë në të gjitha fazat e çështjes së tyre, sipas kërkesës, duhet të sigurohet veçanërisht informacion i qartë në lidhje me elementin e urrejtjes së krimit;
 - b. adresuar rreziqet e viktimizimit dytësor nga praktikuesit e drejtësisë penale përmes trajnimit për identifikimin e krimeve të urrejtjes, si dhe trajtimin e ndjeshëm dhe respektues të viktimave të krimeve të urrejtjes, dhe duke u përkushtuar në një qasje të përqendruar te viktima;
 - c. siguruar që nuk do të ketë pasoja negative si rezultat i raportimit të krimit të urrejtjes, veçanërisht në lidhje me ata që punojnë në industri të penalizuara, migrantë të pranishëm në mënyrë të parregullt dhe persona që kërkojnë mbrojtje ndërkombëtare, duke siguruar, për shembull, që ka një ndarje midis raportimit të krimit të urrejtjes nga njëra anë dhe zbatimit të ligjeve të imigracionit nga ana tjetër;
 - d. u ofruar viktimave një sërë rrugësh të sigurta dhe efektive për raportim, duke përfshirë raportimin në internet dhe raportimin anonim, si dhe një linjë urgjence për t'i kërkuar policisë që të vijë dhe të bëjë një raport;
 - e. siguruar që të vendoset ndihma specifike për të adresuar nevojat dhe të drejtat e viktimave të krimit të urrejtjes, me theks të veçantë në funksionimin e Rekomandimit CM/Rec(2023)2 në këtë drejtim.

14. Shtetet anëtare duhet të ofrojnë shërbime efektive dhe të informuara për traumën për mbështetjen e viktimave, të cilat janë të ndjeshme dhe të përgjegjshme ndaj gjinisë, aftësisë së kufizuar dhe karakteristikave të tjera të mbrojtura, dhe që përfshijnë në mënyrë specifike mbështetje psikologjike, shërbime gjuhësore dhe ndihmë mjekësore dhe ligjore që përfshin, sipas rastit, përfaqësimin ligjor dhe shoqërimin në gjykatë. Aty ku ekzistojnë barrierat për aksesin në mbështetje për viktimat, për shembull për ata me aftësi të kufizuara, duhet të vendosen rregullime të arsyeshme, si raportimi alternativ dhe masat e aksesit.

15. Shtetet anëtare duhet të lehtësojnë aksesin në mbështetjen e synuar nëpërmjet informacionit dhe shërbimeve të referimit të cilat janë të afta për t'i drejtuar viktimat te ofruesit e duhur, dhe ata duhet t'i ofrojnë këto shërbime drejtpërdrejt, ose t'i vënë ato në dispozicion duke financuar siç duhet entitetet mbështetëse të viktimave dhe organizatat e shoqërisë civile. Shërbime të tilla duhet të jenë të arritshme dhe të kuptueshme lehtësisht, duke përfshirë në gjuhë të ndryshme. Për të siguruar referime efektive, policia dhe aktorët e tjerë në sistemin e drejtësisë penale duhet të jenë të vetëdijshëm për ofruesit ekzistues të mbështetjes dhe shërbimet e disponueshme.

16. Viktimat ose përfaqësuesit e tyre, në përputhje me pozicionin e tyre në ligjin kombëtar, duhet të kenë mundësinë të dëgjohen dhe të japin dëshmi në gjykatë për përvojat e tyre dhe të kenë përfaqësim ligjor për të mbështetur angazhimin në këtë kontekst. Aty ku është e përshtatshme dhe siç përcaktohet nga ligji kombëtar, shtetet anëtare inkurajohen gjithashtu fort të parashikojnë që viktimat të bëjnë deklaratat për ndikimin tek viktimat dhe deklaratat të ndikimit në komunitet, si pjesë e procesit të dënimit kur i pandehuri është shpallur fajtor për një krim urrejtjeje.

Modelet legjislative dhe gama e shkeljeve të ligjit

17. Shtetet anëtare duhet ta trajtojnë krimin e urrejtjes në mënyrë gjithëpërfshirëse përmes ligjit penal. Kjo mund të realizohet nga:

- a. një dispozitë e përgjithshme e cila parashikon se elementi i urrejtjes përbën një rrethanë rënduese për të gjitha veprat penale gjatë dënimit;
- b. një dispozitë thelbësore e cila i bashkangjitet elementin e urrejtjes çdo veprë penale në pikën e padisë penale;
- c. ekuivalentët e pavarur të veprave penale bazë, të cilat përfshijnë elementin e urrejtjes si pjesë përbërëse; ose
- d. një kombinim i këtyre që jepen më sipër.

Në përputhje me këtë qasje, shtetet anëtare duhet të trajtojnë gjithashtu gjuhën e penalizuar të urrejtjes, në përputhje me listën e veprave penale të përfshira në paragrafin 11 të shtojcës së Rekomandimit CM/Rec(2022)16. Kjo mund të arrihet, për shembull, nga vepra penale më vete, ku elementi i urrejtjes është një pjesë përbërëse.

18. Shtetet anëtare duhet të përfshijnë elementin e urrejtjes së një krimi në ligjin e tyre penal kombëtar në format e mëposhtme:

- a. motivimi i urrejtjes për veprën penale ose urrejtja e demonstruar përmes kryerjes së veprës penale;
- b. përzgjedhja diskriminuese e personit(personave) apo objektit(objekteve) të synuar(a);
- c. urrejtja të jetë pjesë përbërëse e veprës penale; ose
- d. një kombinim i këtyre që jepen më sipër.

19. Ligji penal duhet të trajtojë krimet e drejtuara ndaj personave, grupeve të personave ose pronës, dhe gjithashtu mund të trajtojë ato krime që drejtohen në hapësira, objekte, shërbime ose ngjarje të lidhura me persona me karakteristika të mbrojtura dhe grupe personash të tillë, siç përmendet në paragrafin 2.b më lart, duke pasur parasysh nevojën për të respektuar, sipas rastit, dispozitat e nenit 7 dhe nenit 10 të Konventës.

20. Shtetet anëtare duhet të hartojnë legjislacionin në një mënyrë që përputhet me parimin e penalizimit minimal, të konsiderojnë heqjen e lirisë si masë të fundit dhe të udhëhiqen nga parimet e Rekomandimit CM/Rec(2018)8 për drejtësinë restauruese, aty ku është e nevojshme. Kur është e zbatueshme, shkalla në të cilën dënimi për një krim urrejtjeje duhet të rritet ose të rëndohet duhet të jetë në përpjesëtim me dënimin maksimal të dhënë për veprën origjinale. Pagesa e kompensimit për viktimat në rastet e dhura duhet të parashikohet në legjislacion.

Sistemi i drejtësisë penale

21. Shtetet anëtare duhet të sigurojnë që sistemi i drejtësisë penale në tërësi, duke përfshirë institucionet dhe individët që veprojnë brenda tij, siguron që elementi i urrejtjes i krimit të urrejtjes zbulohet, demaskohet, pranohet dhe adresohet gjatë gjithë procesit të drejtësisë penale, në mënyrë që të sigurohet që përmbushen detyrimet pozitive.

22. Shtetet anëtare duhet të vendosin politika dhe udhëzime operationale të synuara për të siguruar që elementët e urrejtjes demaskohen, regjistrohen dhe njihen vazhdimisht nga të gjithë profesionistët e drejtësisë penale ndërsa çështja kalon nëpër sistemin e drejtësisë penale.

23. Sistemet e drejtësisë penale në tërësi duhet të ofrojnë mjete dhe mbështetje të përshtatshme, të mjaftueshme dhe efektive, përveç mbrojtjes për të drejtat e personave të shënjestruar nga krimi i urrejtjes. Kjo duhet të adresohet nëpërmjet zhvillimit të një strategjie të gjithë sistemit për të mbrojtur dhe mbështetur viktimat, dhe duke reduktuar potencialin për riviktimizimin dhe ri-traumatizimin. Në veçanti, shtetet anëtare duhet të sigurojnë që personat që raportojnë krimin e urrejtjes ose që bëjnë një ankesë të mbrohen nga çdo trajtim apo pasojë e pafavorshme si rezultat i tyre.

24. Shtetet anëtare inkurajohen të sigurojnë akses në ndihmë juridike falas për viktimat e krimit të urrejtjes, aty ku e kërkojnë interesat e drejtësisë, në përputhje me kushtet e zbatueshme dhe rregullat procedurale sipas ligjit kombëtar.

25. Shtetet anëtare duhet të luftojnë pandëshkueshmërinë duke identifikuar dhe reaguar ndaj çdo sjelljeje të njëanshme ose paragjyqese nga ana e zbatimit të ligjit dhe praktikuesve të tjerë të drejtësisë penale, si në nivele individuale ashtu edhe institucionale, nëpërmjet politikave parandaluese dhe edukative dhe masave disiplinore. Për të rritur besimin në procesin e drejtësisë penale të atyre që janë në shënjestër të krimit të urrejtjes, duhet të futen masa të bazuara në prova, duke përfshirë trajnimin dhe sensibilizimin e anëtarëve të agjencive të zbatimit të ligjit, prokurorëve, personelit të shërbimit për mbështetjen e viktimave, praktikuesve të ndihmës juridike, stafit të gjykatës dhe gjyqtarëve për dëmin e shkaktuar nga urrejtja.

26. Aty ku është e përshtatshme, parimet e Rekomandimit CM/Rec(2018)8 në lidhje me drejtësinë restauruese në çështjet penale, duhet të përshtaten për t'u zbatuar për krimet e urrejtjes, veçanërisht në lidhje me pjesëmarrjen aktive të atyre që dëmtohen nga shkelësit e veprave penale, në zgjidhjen e çështjeve që lindin nga vepra penale në të gjitha fazat e procesit të drejtësisë penale, duke përfshirë edhe pas-dënimin, me kuptimin se pjesëmarrja e viktimave duhet të jetë vullnetare. Shtetet anëtare inkurajohen që në këtë proces të përfshijnë organizatat e shoqërisë civile.

27. Për të adresuar ndikimin e veçantë të krimit të urrejtjes tek fëmijët dhe të rinjtë në të gjitha grupet e shënjestruara nga krimi i urrejtjes, parimet e Rekomandimit CM/Rec(2009)10 të Komitetit të Ministrave drejtuar shteteve anëtare mbi strategjitë e integruara kombëtare për mbrojtjen e fëmijët nga dhuna, duhet të përshtaten dhe aplikohen ndaj krimit të urrejtjes. Në veçanti, duke iu referuar Shtojcës I, Seksioni 6 mbi shërbimet dhe mekanizmat miqësorë për fëmijët, një mekanizëm për raportimin e krimit të urrejtjes duhet të përfshihet si pjesë e një sistemi gjithëpërfshirës që përfshin gjithashtu shërbimet e referimit dhe mbështetjes. Duhet të futen shërbime të specializuara mbështetëse që plotësojnë nevojat individuale të fëmijëve dhe të rinjve që janë viktimat të krimit të urrejtjes, në të gjitha grupet e synuara. Shërbime të tilla duhet të ofrojnë informacion miqësor ndaj fëmijëve (të përshtatur për moshën, gjuhën dhe pjekurinë) në sistemin e raportimit.

28. Për të siguruar që fëmijët dhe të rinjtë të mbështeten siç duhet, parimet e Rekomandimit CM/Rec(2008)11 mbi Rregullat Evropiane për shkelësit e mitur të ligjit që i nënshtrohen sanksioneve ose masave, duhet të zbatohen në lidhje me autorët e krimeve të urrejtjes duke iu referuar veçanërisht paragrafit 15 të shtojcës së tij, i cili rekomandon që shtetet anëtare të ndjekin një qasje multidisiplinare dhe me shumë agjenci, dhe paragrafit 23.2, i cili thekson rëndësinë e sanksioneve dhe masave që mund të kenë një ndikim edukativ, si dhe ato që përbëjnë një përgjigje restauruese ndaj shkeljeve të ligjit të kryera nga fëmijët dhe të rinjtë.

29. Shtetet anëtare duhet të marrin masa efektive nëpërmjet sistemit të tyre të drejtësisë penale dhe autoriteteve të tjera përkatëse për të parandaluar dhe luftuar krimin e urrejtjes kundër personave të cilëve u është hequr liria, në veçanti nëpërmjet futjes së mekanizmave të ankesës dhe hetimit efektiv të krimit të urrejtjes, duke përfshirë rastet kur ato kryhen nga zyrtarë.

Rritja e efektivitetit të sistemit të drejtësisë penale

30. Duhet të futen politika gjatë gjithë procesit të drejtësisë penale për të siguruar që krimet e urrejtjes demaskohen, regjistrohen, hetohen, ndiqen penalisht dhe dënohen siç duhet.

31. Shtetet anëtare duhet të sigurojnë që trajnimi për të gjithë profesionistët përkatës të drejtësisë penale të bëhet me porosi dhe të zhvillohet në një mënyrë ndërdisiplinore.

32. Për të reduktuar rastet e nën-raportimit të krimit të urrejtjes ose situatave ku elementi i urrejtjes nuk njihet vazhdimisht në të gjithë sistemin e drejtësisë penale, shtetet anëtare duhet të njohin rëndësinë e të kuptuarit të çdo pengese të perceptuar në raportim, të kërkojnë mjete për të adresuar ato barriera dhe të zhvillojnë procese për të sigurojë që veprat penale të regjistrohen si krime të urrejtjes aty ku është e përshtatshme.

33. Duhet të futen mekanizma efektivë të raportimit për të inkurajuar raportimin e krimit të urrejtjes përmes, për shembull, mekanizmave të personalizuar të raportimit ose lehtësirave të raportimit në internet, të cilat mund të përfshijnë një opsion për të raportuar në mënyrë anonime. Pas raportit, duhet të vlerësohen rreziqet dhe nevojat e një viktime të krimit të urrejtjes, me synimin për të formuluar masat e duhura të mbrojtjes dhe për të organizuar një referim për shërbimet mbështetëse.

34. Protokollet, udhëzimet dhe politikat në lidhje me përpunimin e rasteve të krimeve të urrejtjes duhet të vihen në dispozicion të publikut, të monitorohen dhe të rishikohen rregullisht për të siguruar që praktikat janë funksionale dhe të përshtatshme. Agjencitë e zbatimit të ligjit dhe agjenci të tjera të drejtësisë penale duhet të inkurajohen të bashkëpunojnë dhe të bashkërendojnë mes tyre dhe me organizatat e shoqërisë civile për çështjet që kanë të bëjnë me krimin e urrejtjes, në mënyrë që të rrisin raportimin, të ofrojnë një përgjigje të informuar për traumat ndaj viktimave, të sigurojnë që elementi i urrejtjes së një krimi demaskohet dhe komunikohet gjatë gjithë procesit të drejtësisë penale dhe siguron që kryerja e një krimi të urrejtjes të çojë në pasoja të prekshme ligjore.

Policia

35. Policia duhet të zhvillojë një qasje të përbashkët për njohjen, demaskimin dhe regjistrimin zyrtar të krimit të urrejtjes dhe të sigurojë që incidentet e urrejtjes që nuk përbëjnë krime të njihen siç duhet, në përputhje me udhëzimet e ofruara nga Rekomandimi i Përgjithshëm i Politikave (GPR) nr. 11 të Komisionit Evropian kundër Racizmit dhe Intolerancës (ECRI). Duhet të zhvillohen gjithashtu politika në lidhje me respektimin e mbështetjes së viktimave, në veçanti zhvillimi i nevojave individuale dhe vlerësimet e rrezikut. Gjithashtu, duhet të jepen udhëzime të qarta për rrethanat, nëse ka, në të cilat një krim duhet të ri-regjistrohet si vepër penale që nuk bazohet në urrejtje në dosjen penale të një të dyshuari. Proceset e regjistrimit të policisë dhe bazat e të dhënave duhet të përditësohen për të lejuar që të dhënat e regjistruara për krimet e urrejtjes të ndahen sipas grupeve të synuara dhe llojit të krimit, në përputhje me standardet ekzistuese evropiane për të drejtat e njeriut dhe mbrojtjen e të dhënave.

36. Identifikimi dhe njohja e “treguesve të paragjykimit” janë thelbësore për të demaskuar elementin e urrejtjes së një krimi. Prandaj, tregues të tillë duhet të zhvillohen për të gjitha grupet e synuara nga krimi i urrejtjes, në bashkëpunim të ngushtë me organizatat përkatëse të shoqërisë civile, dhe duhet të përdoren për të siguruar që krimet e urrejtjes të regjistrohen, hetohen dhe përfshihen siç duhet në dosjen përkatëse penale.

37. Modulet e detyrueshme për krimin e urrejtjes duhet të përfshihen në programet mësimore të akademive të trajnimit policor. Të gjithë oficerëve të policisë duhet t'u ofrohen trajnime të rregullta ndërgjegjësuese për krimin e urrejtjes për qëllime të përmirësimit të reagimeve të para. Trajnimi i detyrueshëm, i vazhdueshëm dhe i synuar duhet t'u ofrohet punonjësve të policisë, veçanërisht atyre të specializuar në hetimin e krimit të urrejtjes. Kjo duhet të përfshijë, për shembull, trajnimin mbi treguesit e paragjykimit dhe mënyrën se si të demaskohet elementi i urrejtjes, duke përfshirë nevojën për të kërkuar dhe siguruar prova në lidhje me elementin e urrejtjes përmes identifikimit dhe regjistrimit të treguesve të paragjykimit në përputhje me praktikën gjyqësore të Gjykatës dhe udhëzimin e dhënë nga GPR-ja nr. 11 e ECRI-t. Trajnimi duhet të ofrohet gjithashtu për paragjykimet, për vlerësimin e nevojave dhe rreziqeve individuale dhe për referimin e viktimave në shërbimet përkatëse mbështetëse, si dhe për trajtimin e respektueshëm dhe jodiskriminues të viktimave të krimit të urrejtjes.

38. Roli i hetuesve specialistë të krimeve të urrejtjes duhet të zhvillohet brenda organizatave policore për të ofruar një bazë njohurish eksperte, mbështetje dhe përgjigje të drejtpërdrejta operationale dhe mbështetje për viktimat e krimit të urrejtjes në partneritet me shërbimet e mbështetjes së viktimave. Trajnimi me porosi duhet t'u ofrohet të gjithë oficerëve të tillë që punojnë në njësi të specializuara për krimet e urrejtjes ose si specialistë individualë të bashkangjitur në njësitë e tjera të policisë.

Prokurorët

39. Duhet të zhvillohet një qasje e përbashkët për prokurorët, duke u mundësuar atyre të njohin, hetojnë dhe ndjekin penalisht krimet e urrejtjes, si dhe duke siguruar që krimet e urrejtjes të regjistrohen siç duhet në bazat e të dhënave. Duhet të zhvillohen udhëzime dhe protokolle për njohjen, hetimin, ndjekjen penale dhe regjistrimin e krimeve të urrejtjes.

40. Trajnim i synuar dhe i vazhdueshëm duhet t'u ofrohet prokurorëve përgjegjës për njohjen, hetimin ose ndjekjen penale të krimeve të urrejtjes, duke përfshirë mënyrën se si të demaskohet dhe të përcaktohet elementi i urrejtjes në gjykatë.

41. Roli i një prokurori të specializuar për krimet e urrejtjes duhet të zhvillohet, duke përfshirë detyrën për të siguruar që krimet e urrejtjes të ndiqen penalisht siç duhet dhe që viktimat e krimeve të urrejtjes të trajtohen nga shërbimet prokuroriale në mënyrë të respektueshme dhe jodiskriminuese.

42. Shtetet anëtare inkurajohen të zhvillojnë udhëzime në lidhje me rrethanat në të cilat vendimet se pse një krim i raportuar i urrejtjes nuk është ndjekur penalisht, të cilat mund t'i komunikohen viktimës dhe cilat detaje duhet të jepen në komunikime të tilla.

Gjyqtarët

43. Pa cenuar pavarësinë e gjyqësorit, gjyqtarëve duhet t'u ofrohet trajnim i synuar në lidhje me krimin e urrejtjes. Si pjesë e kësaj, shtetet anëtare mund të marrin në konsideratë inkurajimin e gjyqtarëve për të shkëmbyer informacion mbi praktikat në lidhje me dënimin e krimeve të urrejtjes, duke përfshirë, për shembull, informacionin mbi interpretimin dhe zbatimin e detyrimit të gjykatave për të dhënë arsye për vendimet e tyre sipas nenit 6 të Konventës në kontekstin e krimit të urrejtjes.

Shërbimet dhe masat pas dënimit

44. Udhëzimet, politikat, protokollet dhe procedurat standarde të funksionimit duhet të zhvillohen për qëllime të rehabilitimit efektiv të autorëve të krimeve të urrejtjes dhe adresimit të nxitësve të krimit të urrejtjes.

45. Shtetet anëtare duhet të sigurojnë që shkelësve t'u jepet mundësia, gjatë burgimit dhe gjatë provës, të marrin pjesë në programe dhe aktivitete për qëllime të adresimit të paragjytimeve dhe qëndrimeve të urrejtjes, si dhe lehtësimin e rehabilitimit dhe ri-integritimit.

46. Shtetet anëtare duhet të miratojnë politika, praktika dhe masa të tjera që parandalojnë që burgun të jetë një vend ku mund të nxitet urrejtja në vend që të trajtohet.

47. Shtetet anëtare inkurajohen të sigurojnë që të dhënat penale të shkelësve të pasqyrojnë bindjen e tyre sipas legjislacionit përkatës për krimet e urrejtjes, aty ku është e përshtatshme. Në varësi të standardeve të mbrojtjes së të dhënave, duhet të vendosen rregulla në lidhje me detajet që duhen dhënë në zbulimin e të dhënave gjyqësore ose policore në lidhje me verifikimin policor ose të sigurisë të individëve, veçanërisht kur një individ është dyshuar ose dyshohet në mënyrë të arsyeshme, por nuk është dënuar, për një krim të urrejtjes.

Raportimi, monitorimi dhe mbledhja e të dhënave nga palët e treta

Raportimi i palëve të treta

48. Shtetet anëtare duhet të ofrojnë mjete dhe masa praktike për të siguruar që viktimat të kenë një mjet juridik efektiv për të ushtruar të drejtat e tyre dhe, për këtë qëllim, të mbështesin të gjitha mjetet e disponueshme për të mundësuar raportimin e krimit të urrejtjes tek autoritetet përmes një sërë platformash, të përcaktuara më lart në paragrafin 33, por edhe duke ofruar mbështetjen e duhur për organizatat e shoqërisë civile në mënyrë që ato të ofrojnë mekanizma alternative të raportimit.

Mekanizma të tillë alternativë mund të përfshijnë linjat telefonike të ankesave, raportimin tek shërbimet publike, shërbimet e shoqërimit dhe sistemet e monitorimit në internet. Mekanizmat e raportimit duhet gjithashtu të ofrojnë mundësi që viktimat të kontaktojnë ose t'u referohen shërbimeve mbështetëse të viktimave. Këto duhet të ofrojnë një mjet me të cilin viktimat mund të raportojnë në mënyrë anonime nëse dëshirojnë.

Monitorimi

49. Shtetet anëtare duhet të ndërmarrin një qasje të bazuar në prova për të kuptuar dhe adresuar arsyet për nën-raportimin e krimit të urrejtjes tek njerëzit në rrezik viktimizimi. Kjo qasje duhet të përfshijë anketa, duke përfshirë anketat e viktimizimit, vlerësimet e besimit në institucionet e drejtësisë penale dhe matjet e paragjyqimeve brenda institucioneve të drejtësisë penale. Suksesi i ndërhyrjeve të hartuara për të përmirësuar raportimin e krimit të urrejtjes duhet të matet rregullisht duke krahasuar normat e raportimit zyrtar dhe jozyrtar me përhapjen e krimit të urrejtjes siç matet në anketat e viktimizimit.

50. Shtetet anëtare duhet të sigurojnë që politikat, legjislacioni, strategjitë dhe planet e tyre të veprimit kundër krimit të urrejtjes bazohen në prova dhe pasqyrojnë siç duhet një qasje që është e ndjeshme dhe e përgjegjshme ndaj gjinisë, aftësisë së kufizuar dhe karakteristikave të tjera të mbrojtura. Për këtë qëllim, shtetet anëtare duhet të identifikojnë, regjistrojnë, monitorojnë dhe analizojnë tendencat dhe manifestimet dhe arsyet e ndryshme për krimin e urrejtjes dhe krimin ndërsektorial të urrejtjes, duke përfshirë krimin e urrejtjes në internet, në përputhje me standardet ekzistuese evropiane për të drejtat e njeriut dhe mbrojtjen e të dhënave. Në lidhje me këtë, shtetet anëtare duhet, sipas rastit, të bashkëpunojnë me palët kryesore të interesuara.

51. Shtetet anëtare duhet të vendosin mjete efektive për të matur përhapjen e krimit të urrejtjes në të gjithë shoqërinë duke kryer rregullisht anketa, duke përfshirë anketat e viktimizimit, në mënyrë që të vlerësohet progresi në luftimin e krimit të urrejtjes. Këto anketa duhet të marrin parasysh nevojat dhe të drejtat e të gjitha grupeve të synuara nga krimi i urrejtjes.

Mbledhja e të dhënave

52. Shtetet anëtare inkurajohen të sigurojnë që të dhënat e anonimizuara dhe të ndara të mbledhen dhe analizohen nga autoritetet e drejtësisë penale gjatë ciklit jetësor të një krimi të urrejtjes, nga pika e raportimit dhe e regjistrimit deri te ndjekja penale, dënimi dhe masat e mbështetjes dhe devijimit pas dënimit. Aty ku është e nevojshme, për qëllimet e monitorimit dhe ndjekjes, shtetet anëtare inkurajohen të mbledhin dhe analizojnë të dhëna të ndara për të lejuar një vlerësim se ku elementi i urrejtjes së krimit mund të mos jetë njohur dhe regjistruar vazhdimisht gjatë gjithë procesit.

53. Statistikat dhe, kur është e përshtatshme, të dhënat dhe grupi i të dhënave, të mbledhura në përputhje me standardet ekzistuese evropiane të të drejtave të njeriut dhe të mbrojtjes së të dhënave, duhet të vihen në dispozicion të publikut si në formate të papërpunuara ashtu edhe në ato të analizuara, me paralajmërime nëse kërkohet, me të dhëna të ndara minimalisht sipas llojit të krimit dhe karakteristikave personale. Në veçanti, duhet të dallohen statistikat dhe të dhënat në lidhje me gjuhën e urrejtjes kriminale dhe krimin e urrejtjes.

54. Shtetet anëtare duhet t'i përdorin këto të dhëna dhe analizat e tyre për të vlerësuar dhe përmirësuar rregullisht strategjitë për të luftuar krimin e urrejtjes dhe për të hartuar dhe zbatuar masa shtesë, sipas nevojës. Në këtë kontekst, hapja, transparenca dhe angazhimi me aktorët kryesorë duhet të jenë parime udhëzuese në lidhje me përdorimin e të dhënave, për shembull nëpërmjet shqyrtimit të funksioneve të policisë dhe drejtësisë penale në lidhje me krimin e urrejtjes, duke përfshirë në lidhje me analizën e të dhënave, materialet dhe protokollet e trajnimit.

Parandalimi

55. Shtetet anëtare duhet të përgatisin dhe zbatojnë strategji efektive dhe të kryejnë kërkime përkatëse për të eksploruar dhe trajtuar shkaqet rrënjësore dhe nxitësit e krimit të urrejtjes, veçanërisht në lidhje me stigmatizimin, përjashtimin dhe marginalizimin social të grupeve dhe individëve, si dhe ideologjitë e urrejtjes në të gjitha nivelet e shoqërisë. Duke u bazuar në paragrafët 44 deri në 54 të shtojcës së Rekomandimit CM/Rec(2022)16 mbi luftën kundër gjuhës së urrejtjes, dhe seksionet I.A dhe I.B të shtojcës së Rekomandimit CM/Rec(2019)1 për parandalimin dhe luftimin e seksizmit, duhet të zhvillohen masa parandaluese duke përdorur një qasje multisektoriale me qëllim të nxitjes së barrierave normative, të tilla si ato që adresojnë nxitësit e gjuhës së urrejtjes, të cilat përfshijnë informimin e rremë, stereotipet negative dhe stigmatizimin e individëve dhe grupeve.

56. Shtetet anëtare duhet të ndërmarrin hapat e duhur për të përmirësuar ndërgjegjësimin, edukimin, trajnimin dhe përdorimin e kundër-fjalimit ose masave alternative të ligjërimit, në përputhje me Rekomandimin CM/Rec(2022)16 për të luftuar gjuhën e urrejtjes, në mënyrë që të përmirësohet aftësia e aktorëve dhe institucioneve përkatëse, duke përfshirë zyrtarët publikë, për të identifikuar në mënyrë proaktive faktorët dhe sjelljet që mund të çojnë në krim të urrejtjes. Vëmendje e veçantë duhet t'i kushtohet përhapjes së gjuhës së urrejtjes në platformat në internet.

57. Organizatat e shoqërisë civile që lidhen me fushën e krimit të urrejtjes duhet të inkurajohen dhe të mbështeten në rolet e tyre të ndryshme si një mjet për të promovuar përfshirjen sociale, pjesëmarrjen demokratike dhe tolerancën.

58. Si pjesë e strategjive të tyre për të parandaluar krimin e urrejtjes, shtetet anëtare duhet të sigurojnë që të gjitha sjelljet dhe aktivitetet përgjatë vazhdimësisë së urrejtjes t'u përgjigjen me forcë, por në të njëjtën mënyrë pranojnë se aktet e ekstremizmit të dhunshëm ose terrorizmit që përfshijnë një ose më shumë elementë të urrejtjes kërkojnë vigjilencë të veçantë në kontekstin e hetimit, parandalimit dhe përçarjes. Shtetet anëtare duhet të udhëhiqen nga strategjitë legjislative, operacionale dhe të politikave të përfshira në Rekomandimin CM/Rec(2017)6 të Komitetit të Ministrave drejtuar shteteve anëtare mbi "teknikat e veçanta hetimore" në lidhje me krimet e rënda duke përfshirë aktet e terrorizmit, duke pasur parasysh gjithashtu në praktikën gjyqësore të Gjykatës në lidhje me çështje të tilla si privatësia (neni 8 i Konventës), liria e shprehjes (neni 10) dhe liria e organizimit (neni 11).

59. Në bashkëpunim me grupet e synuara nga krimi i urrejtjes, shtetet anëtare duhet të mbrojnë hapësirat, objektet dhe ngjarjet që lidhen me grupe të tilla. Kjo duhet të përfshijë masa që synojnë reduktimin e mundësive për të kryer krime të urrejtjes dhe rritjen e sigurisë së këtyre grupeve. Roli i policimit në komunitet duhet të theksohet në mbrojtjen e grupeve në rrezik që janë në shënjestër.

Rekomandime në lidhje me aktorët kryesorë

60. Shtetet anëtare duhet të zhvillojnë trajnime në konsultim me një sërë palësh të interesuara, duke përfshirë shërbimet për mbështetjen e viktimave, organet e barazisë, institucionet kombëtare të të drejtave të njeriut, shërbimet e drejtësisë restauruese, ofruesit e kujdesit shëndetësor, institucionet arsimore, ofruesit e ndihmës juridike, reaguesit e vijës së parë dhe organizatat e shoqërisë civile me qëllim të sigurimit të që viktimave t'u mundësohet të kërkojnë dhe t'u sigurohet mbështetja që u nevojitet, duke përfshirë çdo referim të kërkuar. Ky trajnim duhet të përputhet me atë që u ofrohet profesionistëve të drejtësisë penale të përcaktuar në paragrafin 31 më sipër dhe të përbëjë një pjesë thelbësore të strategjisë për parandalimin dhe luftimin e krimit të urrejtjes. Gama e masave drejtuar aktorëve kryesorë në paragrafët 28 deri në 43 të shtojcës së rekomandimit CM/Rec(2022)16 duhet të shihet se zbatohet gjerësisht për krimin e urrejtjes.

Zyrtarët publikë, organet e zgjedhura dhe partitë politike

61. Duhet të njihet roli i politikanëve, zyrtarëve publikë, nëpunësve civilë, autoriteteve lokale dhe liderëve të komunitetit dhe shoqërisë në promovimin publik të një kulture gjithëpërfshirjeje dhe të të drejtave të njeriut. Me respektin e duhur për ndarjen e pushteteve, figura të tilla publike duhet të dënojnë rastet e krimit të urrejtjes, veçanërisht kur rastet nxisin një debat publik dhe të denoncojnë instrumentalizimin e urrejtjes.

Sistemet arsimore

62. Shtetet anëtare duhet të sigurojnë që institucionet arsimore, mësuesit dhe edukatorët të kontribuojnë në zhvillimin e një kulture gjithëpërfshirjeje e cila vlerëson diversitetin dhe të drejtat e njeriut. Për këtë qëllim, masat e mëposhtme duhet të futen dhe të sigurohen siç duhet nga shtetet anëtare në të gjithë sistemet arsimore:

- a. edukim gjithëpërfshirës, i bazuar në kërkime të mësuesve;
- b. burime arsimore gjithëpërfshirëse të bazuara në kërkime për përdorim në arsim dhe në klasa;
- c. integrimi i diversitetit, barazia gjinore dhe përfshirja në politikat arsimore.

Të gjitha programet mësimore duhet të rishikohen për qëllime të nxitjes së një morali gjithëpërfshirës që promovon respektin dhe barazinë e ndërsjellë, dhe për të siguruar që programet mësimore të jenë pa përmbajtje diskriminuese. Programet mësimore duhet të jenë “të gjalla” dhe në zhvillim, të bashkëndërtuara në mënyra kuptimplota me fëmijët dhe të rinjtë dhe, aty ku është e përshtatshme, me organizatat e shoqërisë civile.

63. Shtetet anëtare duhet të ndërmarrin një qasje të informuar për traumat për menaxhimin dhe adresimin e veprave penale brenda sistemeve arsimore, e cila është gjithashtu e ndjeshme dhe e përgjegjshme ndaj gjinisë, aftësisë së kufizuar dhe karakteristikave të tjera të mbrojtura. Shtetet anëtare inkurajohen të prezantojnë sisteme të veçanta raportimi për krimet e urrejtjes nëpër sistemet arsimore. Duhet t'i kushtohet vëmendje futjes së oficerëve ndërlidhës të trajnuar dhe të specializuar për të ofruar një mbështetje të tillë.

Organizatat e shoqërisë civile

64. Shtetet anëtare duhet t'u ofrojnë organizatave të shoqërisë civile financimin dhe burimet e duhura në mënyrë që ato të mund të ofrojnë, sipas nevojës, mbështetje lokale, të synuar dhe të specializuar për viktimat e krimit të urrejtjes, të kontribuojnë në trajnimin e profesionistëve të drejtësisë penale, të veprojnë si një urë lidhëse midis institucioneve shtetërore dhe anëtarët e grupeve të synuara nga krimi i urrejtjes dhe informojnë politikat lokale dhe kombëtare në lidhje me luftimin e krimit të urrejtjes.

65. Shtetet anëtare duhet të promovojnë një hapësirë qytetare të sigurtë, gjithëpërfshirëse dhe mundësuese në internet dhe jashtë internetit në të cilën mund të veprojnë organizatat e shoqërisë civile që punojnë në fushën e krimit të urrejtjes, duke siguruar mbështetjen dhe mbrojtjen e duhur nga kërcënimet, ngacmimet ose sulmet, në mënyrë që organizatat e shoqërisë civile të fuqizohen dhe të mundësohen të përparojnë.

66. Organizata të tilla duhet, në veçanti, të financohen me qëllim që të ofrojnë mbështetje për viktimat siç përshkruhet në paragrafin 15 më lart dhe të marrin të dhëna të palëve të treta në lidhje me përhapjen e krimit të urrejtjes të përshkruar në paragrafin 48.

67. Shtetet anëtare duhet të inkurajojnë dhe lehtësojnë bashkëpunimin ndërmjet organizatave të shoqërisë civile, në nivel kombëtar dhe ndërkombëtar, në lidhje me shkëmbimin e praktikave të mira, veçanërisht për çështje të tilla si mbështetja e viktimave dhe mbledhja e të dhënave.

Ndërmjetësuesit e internetit duke përfshirë ofruesit e shërbimeve të internetit

68. Duke u bazuar në rekomandimin CM/Rec(2022)16, dhe brenda detyrës së tyre për të respektuar të gjitha ligjet në fuqi dhe për të respektuar të drejtat e njeriut, ndërmjetësit e internetit, duke përfshirë ofruesit e shërbimeve të internetit, duhet të identifikojnë krimet e urrejtjes që janë kryer ose janë shpërndarë përmes sistemeve të tyre dhe të veprojnë në kuadër të përgjegjësisë së tyre ligjore dhe të korporatës. Një qasje e tillë duhet të jetë në përputhje me Rekomandimin CM/Rec(2016)3 të Komitetit të Ministrave drejtuar shteteve anëtare për të drejtat e njeriut dhe biznesin, dhe Rekomandimin CM/Rec(2018)2 të Komitetit të Ministrave drejtuar shteteve anëtare për rolet dhe përgjegjësitë e ndërmjetësve të internetit.

69. Ndërmjetësuesit e internetit duhet të zbatojnë rekomandimet në paragrafët 30 deri në 37 të shtojcës së Rekomandimit CM/Rec(2022)16 në lidhje me politikat e moderimit të përmbajtjes dhe moderimin njerëzor të krimit të urrejtjes në internet, të bashkëpunojnë me organizatat e shoqërisë civile dhe të zhvillojnë procese të brendshme për të identifikuar dhe për të hequr krimin e urrejtjes.

Mediat dhe gazetarët

70. Duke u mbështetur në paragrafin 38 të shtojcës së Rekomandimit CM/Rec(2022)16, duke iu referuar veçanërisht rolit të mbikëqyrësit publik të medias dhe gazetarëve në një shoqëri demokratike dhe me konsideratën e duhur kushtuar detyrës së tyre për të respektuar të gjitha ligjet në fuqi dhe për të respektuar të drejtat e njeriut, media, gazetarët dhe aktorët e tjerë duhet të gëzojnë lirinë për të raportuar mbi urrejtjen dhe intolerancën. Ata duhet të jenë të lirë të zgjedhin teknikën, stilet dhe mediumet e tyre të raportimit dhe duhet të kenë të drejtën e aksesit në informacionin përkatës, në përputhje me legjislacionin vendas.

Bashkëpunimi dhe koordinimi kombëtar

71. Shtetet anëtare duhet të angazhohen në konsultime të rregullta, gjithëpërfshirëse me të gjithë aktorët përkatës, dhe në bashkëpunim dhe dialog me grupet e prekura nga krimi i urrejtjes. Një konsultim i tillë duhet të rezultojë në zhvillimin dhe rishikimin e strategjive kombëtare dhe planeve të veprimit kundër urrejtjes, në bashkëpunim me palët e interesuara shtetërore dhe joshtetërore, siç përcaktohet më sipër në paragrafët 4 dhe 8, dhe duhet të përfshijë zhvillimin dhe rishikimin e rregullt të politikave kombëtare të parandalimit, si dhe një rishikim të strategjive institucionale përgjatë procesit të drejtësisë penale. Duke njohur ndryshimet në përvojën në nivel kombëtar, rajonal dhe vendor, autoritetet në të gjithë këto nivele duhet të punojnë në konsultim, duke siguruar qasje të barabartë në drejtësi dhe mbështetje, si dhe mbrojtje për të gjithë.

72. Shtetet anëtare duhet të bashkëpunojnë me autoritetet përkatëse, organizatat e shoqërisë civile, organet e barazisë dhe institucionet kombëtare të të drejtave të njeriut në një nivel ndërsektorial për zhvillimin e udhëzimeve, politikave, protokolleve dhe procedurave standarde operative, për parandalimin dhe luftimin e krimit të urrejtjes, si dhe, sipas rastit, për zhvillimin, zbatimin dhe rishikimin e planeve ose strategjive kombëtare të veprimit për parandalimin dhe luftimin e krimit të urrejtjes.

Bashkëpunimi dhe koordinimi ndërkombëtar

73. Shtetet anëtare duhet të bashkëpunojnë me njëri-tjetrin me synimin për të ofruar një përgjigje të qëndrueshme dhe të përbashkët për viktimat, dhe për të promovuar qëndrueshmërinë në standardet ligjore dhe qasjet për parandalimin dhe luftimin e krimit të urrejtjes, në përputhje me dispozitat e këtij rekomandimi. Për më tepër, ata duhet t'i përmbahen dhe zbatojnë në mënyrë efektive instrumentet përkatëse evropiane dhe ndërkombëtare dhe të angazhohen me organizatat ndërqeveritare.

74. Duhet të futen masa frenuese dhe parandaluese për të luftuar ekstremizmin e dhunshëm dhe grupet e urrejtjes, të cilat mund të veprojnë në territorin e një shteti anëtar ose përtej kufijve të disa shteteve anëtare; masa të tilla duhet të drejtohen veçanërisht ndaj njerëzve në rrezik për të mbështetur ndërmarrjen ose kryerjen e krimeve të urrejtjes, dhe veçanërisht në lidhje me fëmijët dhe të rinjtë.

75. Në zbatimin e këtij rekomandimi, shtetet anëtare duhet të marrin pjesë në angazhimin, koordinimin dhe bashkëpunimin shumëpalësh, si dhe në iniciativat e përbashkëta nëpërmjet shkëmbimit të informacionit dhe praktikave të mira dhe shpërndarjes së fondeve dhe burimeve të përshtatshme. Shtetet anëtare duhet gjithashtu të bashkëpunojnë për të siguruar që instrumente të ngjashme dhe standarde të mbledhjes së të dhënave të miratohen në të gjithë shtetet anëtare të Këshillit të Evropës për qëllime të standardizimit dhe krahasueshmërisë së të dhënave.